

N:o 175.

Af Herr A. Gumælius: Om ändring i 2 § 4 mom. Tryckfrihetsförordningen.

Det har visat sig, att de från olika håll påyrkade, mera genomgripande ändringarne i vår Tryckfrihetsförordning ännu icke hafva utsigt till framgång, och afläggse torde den dag vara då en ny tryckfrihetslag, billigare och verksammare än den nu varande, kan åstadkommas till större trygghet så väl för en samvetsgrann tryckfrihet som emot en missbrukad. Under bidan på den ovissa framtid, då de stridiga meningarne härom kunna varda sammanjemkade, är det måhända riktigast att söka på de smärre ändringarnes väg efter hand vinna de nödigaste rättelserna. Så föreligger ock till slutligt afgörande vid nästa riksdag ett förslag till ändring i Tryckfrihetsförordningen; och jag anhåller nu få göra en ytterligare sådan framställning.

I Tryckfrihetsförordningens § 2 mom. 4 borde, enligt min mening, intagas ett uttryckligt stadgande, att *kommunala* myndigheters och inrättningsars protokoll och öfriga handlingar äro underkastade den i tryckfrihetslagen afsedda offentlighet. Väl vill det förefalla mig, att detta borde framgå af lagens nuvarande lydelse, då det, sedan åtskilliga undantag i det återopade momentet uppräknats, slutligen säges: »I öfrigt, och som det blefve för vidlyftigt att alla förekommande ämnen, mål och ärenden med noggrannhet utsätta, skall det stå en hvar fritt att i tryck allmänt kunnigt göra allt hvad som i denna lag icke finnes uttryckligen förbjudet.» Flerestädes hafva ock — det känner jag väl — de kommunala myndigheterna ansett sina åtgöranden icke böra undandragas of-

fentligheten, och särskildt må det, till möjligt missförstånds undvikande, vara tydliggen utsagdt, att den grundsatsen villigt tillämpas i den kommun, der jag är hemma.

Men icke så på alla håll. Derom vittna justitie-ombudsmannens dagböcker, ehuruval denne höge förtroendeman, då hos honom klagats öfver kommunal myndighets vägran att tillhandahålla sina handlingar, funnit sig sakna befogenhet att ingripa i kommunala angelägenheter. Derom vittnar ock det i Stockholm år 1871 samlade andra svenska tidningsmannamötets protokoll, som bland besluten upptager den af mötet uttalade önskan, att i stället för det i ofvan åberopade 4 mom. af 2 paragrafen förekommande uttrycket: »eller andra publika verk» skulle införas orden: »eller andra publika eller kommunala myndigheter, inrättningar och verk.» Det är naturligt, att detta uttalande af mötet framkallades af mötesmedlemmarnes erfarenhet om behöfligheten af sådant tillägg.

Åren 1871 och 1872 drogs spörsmålet om de kommunala ärendenas offentlighet äfven inför Riksdagen. Konstitutions-Utskottet hade vid 1871 års riksdag framlagt ett presslagsförslag, i hvilket Utskottet ersatt den långa uppräknigen, i nu varande tryckfrihetsförordning, af de under offentligheten hemfallna, »allmänna ärenden rörande», handlingar med en kort föreskrift af innehåll, att »alla hos domstolar, embetsverk samt andra offentliga myndigheter och inrättningar befintliga protokoll, skrifter och handlingar må (med vissa angifna vilkor) af en hvar i tryck utgifvas.» Bland de anmärkningar, som i Kammarne framställes mot detta förslag, förekom äfven den, att det nu varande stadgandet — långt ifrån att sammandragas på ett sätt, som möjligen skulle föranleda en lång kamp, innan man lyckades häfda en liberal tolkning af den kortfattade ordalydelsen — borde bibehållas och, för all säkerhets skull, utvidgas med en ny bestämmelse, som kunde undanrödja all tvetydighet, huruvida *kommunala* myndigheters och inrättningars protokoll och handlingar må kunna undanhållas offentligheten. En talare fann visserligen orimlig, mot grundlagens anda och äfven mot dess ordalag stridande, den tolkning, som ville från den i § 2, 4:o medgifna publicitet undantaga kommunala handlingar, men ett färskt exempel hade emellertid visat, att en sådan tolkning ännu gjorde sig gällande. En annan talare fann tvifvelaktigt, »om kommunala handlingar» kunde innefattas under de af Konstitutions-Utskottet begagnade uttryck, och önskade en redaktionsändring, alldenstund nämnda slags handlingar onekligen borde vara för allmänheten tillgängliga; och en tredje (Friherre Gripenstedt) ansåg den tvetydighet, som här kunde finnas, böra undanrödjas o. s. v.

Konstitutions-Utskottet uttalade vid 1872 års riksdag, att kommunala myndigheter borde, »på sätt redan i kommunallagarne i viss mån finnes stadgadt, hålla sina handlingar för allmänheten tillgängliga»; och Utskottet föreslog, att det i § 4 af presslagsförslaget skulle heta: »alla hos domstolar, embetsverk, samt andra offentliga eller kommunala myndigheter och inrättningar befintliga protokoll, beslut, skrifter och handlingar må — — — af en hvar i tryck utgifvas.»

Visserligen föll 1872 års presslagsförslag i sin helhet och derigenom äfven nyssnämnda tillägg; men detta förhållande torde desto mindre böra utgöra hinder för att nu upptaga förslaget i denna dess del, som Konstitutions-Utskottets derutinnan yttrade åsigt vunnit kraftigt understöd inom Riksdagen, öfverensstämmar med tidningsmännens uttalade önskan och efter all anledning jemväl med den allmänna meningen likasom med allmänhetens befogade anspråk, samt ännu på senaste tiden visat sig vara af behof påkallad, hvarpå jag anhåller få genom särskilda handlingar, som icke torde behöfva jemte motionen tryckas, inför Konstitutions-Utskottet anföra exempel.

Med nuvarande valsätt utses de kommunala myndigheterna vanligen till öfvervägande del af och oftast äfven inom en fåtaligare krets bland valmännen. I stad, der stadsfullmäktige finnas, är dessas befogenhet mycket stor. De kunna snart sagdt efter godfinnande beskatta sina kommun-medlemmar, inleda sin kommun i vidtutseende företag, skuldsätta densamma för en mansålder och mera. Sjelfva välja de drätsel-nämnd, fattigvård o. s. v., utse revisorer att granska dessa nämnders förvaltning, låta revisorernas berättelser hos sig föredragas och besluta om ansvarsfrihet. Utanför står de skattskyldiges flertal, hvilka hafva rättmätiga anspråk på, att deras skattebidrag klokt och sparsamt, med sträng redlighet och utan mannamån förvaltas och att derom få kännedom. Offentligheten är för de mindre röstegande af större vigt än den valrätt, genom hvilken de blott undantagsvis kunna göra sin vilja hörd och som varder dem ännu onyttigare, i mån som fullmäktige kunna och vilja undandraga sig och sina nämnder offentlighetens granskning. På landsbygden och i de mindre städerna framträda sådana missförhållanden mindre bjert, men ingen lär neka, att äfven der skärande missförhållanden, beslägtade med de ofvan antydda, emellanåt ådraga sig obehaglig uppmärksamhet.

Vördsamt får jag hemställa,

att i Tryckfrihetsförordningens paragraf 2 mom. 4 måtte i stället för orden: »andra publika verk» införas följande ord: »andra publika eller kommunala myndigheter, in-

rättningar och verk», eller ock annan lydelse, som Utskottet kan finna lämpligare föreslå till främjande af samma syfte.

Stockholm den 22 April 1875.

Arvid Gumælius.
